

УДК 316.6
Т86

Серія «Для турботливих батьків»
Заснована 2007 року

Туріщева Людмила Василівна
Т86 Як не прогавити таланти дитини. Поради батькам [Текст]/
Л. В. Туріщева. — Х. : ВГ «Основа», 2022. — 128 с. : іл., табл. —
(Серія «Для турботливих батьків»).

ISBN 978-617-00-4079-4.

Книжка знайомить батьків з віковими особливостями розвитку дітей, допоможе дізнатися як розвивається їх дитина згідно віку, підкаже як покращити її розвиток, або вчасно звернутися до спеціалістів. Велика кількість цікавих практичних завдань, вправ, ігор, квестів, тестів, тощо допоможуть батькам вивчати, розвивати і підтримувати дитину на шляху її дорослішання від дошкільного до підліткового віку.

Для широкого кола читачів.

УДК 316.6

Популярне видання

Серія «Для турботливих батьків»

ТУРИЩЕВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА
ЯК НЕ ПРОГАВИТИ ТАЛАНТИ ДИТИНИ
ПОРАДИ БАТЬКАМ

Головний редактор *Н. І. Павлюк*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Ілюстрації взято із загальнодоступних інтернет джерел.

Підп. до друку 28.01.2022. Формат 60×90/16. Папір офсет.

Друк офсет. Гарнітура Myriad Pro. Ум. друк. арк. 8,00. Зам. № 22-01

ТОВ «Видавнича група «Основа»».

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Україна, 61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66.

Тел. (057) 731-96-34. E-mail: office1@osnova.com.ua

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38 (057) 703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)

ISBN 978-617-00-4079-4

© Туріщева Л. В., 2022

© Кришталь О. О., обкладинка, 2022

© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА ПЕРША — ДЛЯ БАТЬКІВ	6
Вікові особливості дитини	6
Від 1 року до 3	6
Від 3 до 6 років (дошкільник)	7
Дитина йде до школи	11
Від 6 до 10 років (молодший школяр)	15
Від 10 до 14 років (підліток)	19
Від 15 до 18 років (старший школяр)	22
Дівчатка і хлопчики	25
Фізичний розвиток	29
Пізнавальний розвиток	32
Сприйняття	39
Увага	46
Пам'ять	53
Мислення	62
Мовлення	65
Фонематичний слух	68
Уява	70
Емоції та воля	72
Здібності	76
ЧАСТИНА ДРУГА — ДЛЯ ДІТЕЙ З БАТЬКАМИ	82
Фізичний розвиток моєї дитини	85
Пізнавальний розвиток моєї дитини	87
Сприйняття моєї дитини	87
Увага моєї дитини	95
Пам'ять моєї дитини	100
Мислення моєї дитини	105
Мовлення моєї дитини	118
Уява моєї дитини	120
Емоції та воля моєї дитини	123
Здібності моєї дитини	127

ВСТУП

Дорогі батьки!

Пропонуємо вам можливість перевірити, наскільки добре ви знаєте свою дитину і як можете допомогти їй у розвитку. Мова піде переважно про дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, адже саме цей вік є «золотим» для розвитку дитини. При цьому ми не залишили без уваги й ті аспекти розвитку, які поширюватимуться і на підлітковий вік.

Книжку розділено на дві частини. Перша частина орієнтована на вас, батьків, друга — передбачає вашу спільну роботу з дитиною. Це якраз той випадок, коли сміливо можна починати читати з будь-якої частини, ба навіть більше — ви можете вибирати черговість прочитання глав усередині частин за своїм бажанням або інтересом. У книжці, як і в розвитку дитини (а книжка про це), — лінійного шляху немає. Починати з другої частини більше підходить тим, хто любить спочатку занурюватися в середовище, а потім думати, для чого, як це стане в пригоді та ін. Якщо ж ви вважаєте за краще спочатку пройти повну підготовку, ми б радили передовсім ознайомитися з інформацією першої частини. Ви маєте право збирати пазл портрета вашої дитини, як вам зручно, головне — не кидайте все на півдорозі.

Незалежно від частини книжки — в центрі уваги буде ваша дитина, її потреби, можливості й бажання. Згадаймо аксіому: всі діти різні. Але обов'язково додамо: у них є дуже багато спільного в процесах і особливостях зростання, розвитку. Допомогти вам зрозуміти всі ці тонкощі, щоб ви потім допомогли у розвитку своїй дитині, — мета цієї книжки. Ми навмисно не акцентували увагу на виявленні тих особливостей дитини, які закладені природою, наприклад, тип темпераменту чи ліворукість. Їх не змінити, їх можна просто враховувати. Ми ж пропонуємо звернути увагу на ті сфери дитини, які підвладні вам і які слід розвивати.

Усі теми в книжці є і в першій частині, і в другій, тобто ми пропонуємо вам два шляхи до єдиного результату. Наприклад, ви плануєте віддати дитину на заняття для вдосконалення її здібностей. Як визначити, що більше підходить вашій дитині? Адже самі діти часто не можуть визначитися, що їм подобається. Або ж ви хочете зрозуміти, чому вашій дитині складно дається навчання або чому постійно «в одне вухо влітає, а в інше вилітає». Для цього ви самостійно, працюючи з першою частиною книги, дізнаєтеся інформацію про якусь сферу розвитку дітей і отримуєте результат про розвиток своєї дитини. За другою частиною книги виконуете діагностичні завдання з цієї ж тематики спільно з дитиною, отримуєте певний результат. Порівнюєте отримані результати. Вони збігаються? Прекрасно. Якщо ж результати різні, то це привід задуматися: чи добре ви знаєте свою дитину, як вам здається? У будь-якому разі спроби зрозуміти її новими способами зайвими не будуть.

Аналізуйте далі — чим саме (виходячи з отриманого результату) ви можете допомогти дитині у її подальшому розвитку. Якщо ви виявили «провисання» розвитку — скористайтеся запропонованими рекомендаціями, вправами й допоможіть дитині. Все це ви знайдете в першій частині книги. Якщо щось викликало серйозну тривогу, не відкладайте проблему на потім у надії, що дитина «переросте» або «в школі навчать». Що раніше ви звернетесь до фахівця (психолога, лікаря, логопеда та ін.), то раніше позбавитеся тривоги, а головне — допоможете дитині. Якщо дитина розвивається гармонійно — продовжуйте, розвивайте далі й глибше на радість усім!

Усі діагностичні завдання в цій книжці подано легко й цікаво. Квести, лабіринти, ігрові завдання, тести допоможуть вам весело і без великих витрат часу дізнатися багато цікавого про свою дитину, про себе, розкрити важливі й не дуже важливі, але корисні батьківські секрети. Нас вчать, екзамнують, оформляють допуски з багатьох життєво важливих аспектів життя, наприклад, професії, водіння автомобіля, але батьківство сюди, на жаль, не відноситься. Кожен як може навчається вихованню дітей, і ми дуже сподіваємося допомогти вам стати досить хорошими і грамотними батьками.

ЧАСТИНА ПЕРША — ДЛЯ БАТЬКІВ

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТИНИ

Для початку перевірте, як ви знаєте вікові особливості дітей, адже дуже багато залежить від віку дитини — її об'єктивні можливості й ваші очікування та вимоги до неї.

Хай скільки років вашій дитині, перевірте, чи ви знаєте особливості розвитку всіх вікових категорій дітей. Так ви зможете проаналізувати свої удачі й промахи в минулому або зі знанням справи закласти перспективу власної поведінки в майбутньому. Головне — пам'ятайте, якщо і є упущені моменти розвитку дитини, більшість з них можна надолужити. Не бійтеся починати спочатку. Ви зможете, а ваша дитина варта цього!

Від 1 року до 3

Дитина раннього віку — вертка і непосидюча істота. Вона прагне все помацати, спробувати на смак, повертати в руках — словом, досліджувати.

Розвиток дитини

Фізичний

- буде шедеври (або вежі) за допомогою блоків
- стрибає і прагне «підкорити» сходинок, бордюри

Когнітивний

- створює прості речення, використовуючи слова «я» і «ти»;
- розуміє форми і кольори, сортує фігури, усвідомлює призначення об'єктів ближнього оточення

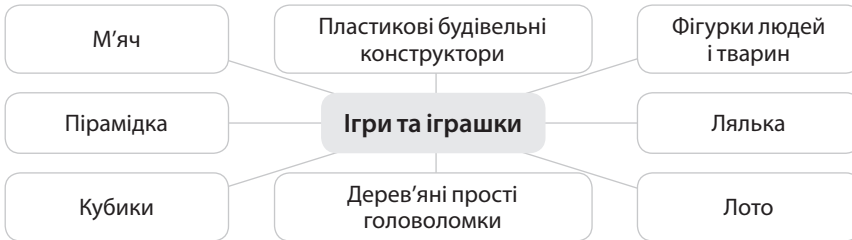
Соціальний та емоційний

- взаємодіє з іншими дітьми;
- спостерігає за іншими і може копіювати їхні дії

Тому дуже важливо правильно підібрати іграшки.

Які іграшки мають обов'язково бути у вас для розвитку дитини в цьому віці?

Від 3 до 6 років (дошкільник)

Цей час, сповнений щоденних відкриттів не тільки для дітей, а й для їхніх батьків. На очах у всіх відбувається постійний розвиток, маленька людина буквально щоранку прокидається вже не такою, якою була вчора.

Чи розумієте ви дитину дошкільного віку? Квест допоможе вам відповісти на це запитання.

Дошкільник. СТРИМКИЙ ПРОГРЕС

Прочитайте перше твердження і два варіанти його правильності. Не бійтеся помилитися. Переваги квесту в тому, що якщо ви обере не правильну відповідь, то знайдете пояснення своєї помилки і зможете повернутися до того місця, в якому схибили.

1

Дошкільний вік — неймовірний час, коли центри мовлення розвиваються по-особливому. Те, що малюк здатний засвоїти за рік, дорослий буде вивчати, без перебільшення, пів життя.

2

Справді, оточення впливає на розумовий розвиток дитини.

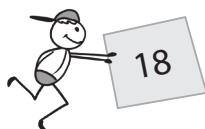
3

Активна батьківська гонка за інтелектом дошкільника тільки сприяє його розвитку.

4

Правильно, дошкільник не може хоч недовго бути мовчазним.

5

Помиляєтеся. Вчені давно виявили той факт, що пристрасна гонитва за інтелектом дошкільника тільки погіршує його розвиток. По-перше, розумове перевантаження призводить до дуже серйозних наслідків, адже дитячий мозок тільки формується і будь-які стреси негативно позначаються на цьому процесі. По-друге, дорослі легше переносять таке перевантаження, хоча і їм відомо, наскільки це тяжкий стан. Крім того, примус до занять і навчання може загальмувати тягу до пізнання нового і цікавого.

6

Усі знають, що денний сон дошкільнику необхідний. А з якої причини?

Це пов'язано з тим, що діти багато рухаються і денний сон необхідний для відновлення їхніх фізичних сил

Це пов'язано з активністю мозку

7

Правильно, батьки можуть помітити початок цього періоду в момент, коли дитина починає говорити «Я».

8

Ні, мозкові здібності необмежені тільки у дітей, але така завантаженість потребує періодичного відновлення, яке відбувається уві сні. У міру дорослішання розумовий прогрес знижується, а разом з ним — і потреба в сні.

9

Розвиток дитини, яка є соціальною істотою, залежить від оточення, тому ви помиляєтеся.

11

Помиляєтеся. Будь-яка справа, заняття чи хобі обов'язково супроводжується розпитуваннями. Запитання можуть бути німими, смішними, безглуздими, абсурдними або не по-дитячому адекватними. Для дорослих, які звикли мислити стереотипно, більшість питань стають несподіваними, і дати на них відповідь не так просто, як здається на перший погляд.

10

Ви помиляєтеся. Прослуховування мелодій, рухи під музику, спів не просто покращують настрій, а розвивають просторову орієнтацію, координацію, активізують математичне мислення, сприяють розвитку фантазії і т. д.

12

Дійсно, дошкільний вік — час, коли розумова діяльність і навчання відбувається з такою інтенсивністю, якої не буде більше ні в один період життя.

13

Чи вірите ви, що за день будь-який малюк чотирирічного віку ставить мамі чи татові близько 500 запитань?

Не вірите

Вірите

14

Ваша правда. Більшість сучасних батьків кваплять розвиток чада, прагнучи наситити його графік якомога більшою кількістю розвиваючих занять і гуртків. Заняття з дітьми не повинні виглядати як заняття. Гра — це і є найкращий процес навчання, який малюк може припинити в будь-який відповідний для нього момент. Краще нього ніхто не знає, коли його мозок потребує відпочинку. Про це вперше заявила відома педагог Марія Монтесоррі, а згодом усі фахівці з дитячої психології підтвердили її позицію.

15

Примхливість дитини після двох років пов'язана з моментом, коли, дивлячись в дзеркало, вона бачить себе і у неї з'являється «Я».

16

Ви помиляєтеся. Вчені проаналізували, що якби людина протягом всього життя навчалася такими ж темпами, як у дитинстві, то будь-які сучасні академіки і геніальні вчені виглядали б недоучками.

17

Помиляєтеся, саме в цьому віці з маленькою людиною починають відбуватися складні перетворення: з милої слухняної дитини вона частенько перетворюється на примхливого малюка, який влаштовує істерики, наполягає на своєму і не піддається на вмовляння.

18

Дітей у дошкільному віці можна вважати поліглоти.

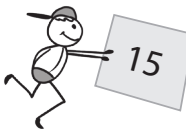
19

Правильно, 90% калорій у дошкільника витрачається на роботу мозку, яка відбувається неймовірними темпами. Тому дитині важливо вживати солодощі і повноцінно відпочивати.

21

Ваша правда.

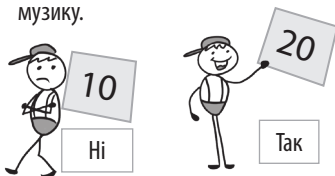

Діти, які провели дошкільні роки поряд з однією людиною, здебільшого поступаються за розумовими здібностями тим, що росли в родині з трьох і більше людей.

22

Одним з найефективніших механізмів дошкільного розвитку визнано музику.

23

Помиляється. У всіх країнах на оволодіння будь-якою мовою йде приблизно однаковий проміжок часу. Як правило, до 2–3 років життя дитина не має серйозних проблем з розмовною мовою, здатна активно спілкуватися.

24

Правильно. Фініш! Дошкільний вік — це вік знайомства з навколишнім світом, формування характеру, розвитку здібностей, підготовки до шкільного навчання. Від того, як дорослі зможуть організувати життя дитини, залежить її майбутнє.

Дитина йде до школи

Це особливий, дуже невеликий, але значущий період дорослішання дитини. Головним його запитанням стає «Чи готова дитина до школи?». Часто батьки вважають, що найголовніше — до навчання у школі навчити дитину хоча б елементарно читати, писати і рахувати. Хоч це й непогано, але, на жаль, не гарантує успішного навчання в подальшому. Спробуємо розібратися, на що дійсно слід звернути увагу.

Чи ГОТОВА ДИТИНА ДО ШКОЛИ?

Прочитайте твердження. Якщо воно може бути застосовано до вашої дитини, поставте в бланку відповідей біля номера твердження «+», якщо «так», а якщо «ні» — «-».

- 1. Дитина володіє порівняльними поняттями: правий — лівий, великий — малий, високий — низький, ззаду — спереду і т. д.
- 2. Ви регулярно читаєте малюкові чи розповідаєте історії.
- 3. Може назвати, дати опис, пояснити, для чого використовуються основні предмети довкола неї.
- 4. Виглядає веселою вдома і в колі однолітків.
- 5. Включається в гру інших дітей, ділиться з ними іграшками.